

INFORMATION PLATFORM "CENTER FOR INNOVATIVE THINKING"
UKRAINIAN INSTITUTE OF SCIENTIFIC STRATEGIES
EUROPEAN UNION RESEARCH DEPARTMENT
SCIENTIFIC AND PUBLISHING CENTER "PROGRESS"

AMERICAN-UKRAINIAN SCIENTIFIC CONGRESS

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

**AUGUST 8-10, 2026
NEW YORK, USA**

INFORMATION PLATFORM "CENTER FOR INNOVATIVE THINKING"
UKRAINIAN INSTITUTE OF SCIENTIFIC STRATEGIES
EUROPEAN UNION RESEARCH DEPARTMENT
SCIENTIFIC AND PUBLISHING CENTER "PROGRESS"

AMERICAN-UKRAINIAN SCIENTIFIC CONGRESS

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

August 8-10, 2026

New York, USA

This edition was approved for publication on August 25, 2026.

Published in A4 format online on website:

<https://naukainfo.com/conference?id=147>

Publisher: Sole proprietor Soloviov O. V. Certificate of registration in the State Register of Publishers, Manufacturers, and Distributors of Publishing Products series DK № 8227, dated April 23, 2025.

New York, USA
2026

UDC 001.3-048.35:0/9](06)

Proceedings of the International scientific and practical conference “American-Ukrainian Scientific Congress” (August 8-10, 2026) / Publisher website: www.naukainfo.com. – New York, USA, 2026. - 105 p.

ISBN 978-617-8680-92-3

<https://doi.org/10.64828/conf-147-2026>

The recommended citation for this publication is:

Shevchenko T. G. Research into the specifics of the development of performing arts in Ukraine under martial law // American-Ukrainian Scientific Congress : proceedings of the International scientific and practical conference (August 8-10, 2026). – New York, USA : naukainfo.com, 2026. - Pp. 15-21. - URL: <https://naukainfo.com/conference?id=147>

Editor

Soloviov O. V.

*M.Sc.Ed., M.P.A., Hon. PhD, Academic Advisor,
Head of the European Union Research Department,
Ukrainian Institute of Scientific Strategies*

The collection of scientific articles is a scientific and practical publication that includes research papers by students, postgraduate students, Candidates and Doctors of Sciences, researchers, and practitioners from Ukraine, Europe, neighboring countries, and beyond. The articles reflect studies of processes and changes in the structure of modern science. This collection is intended for students, postgraduate and doctoral candidates, educators, researchers, practitioners, and all those interested in current trends in the development of modern science.

E-mail: journal@naukainfo.com

Publisher website: <https://www.naukainfo.com>

© Publisher website: naukainfo.com, 2026

© Ukrainian Institute of Scientific Strategies (UISS), 2026

© All authors, 2026

TABLE OF CONTENTS

LAW AND INTERNATIONAL LAW

1. *Демчишак Юрій Юрійович* 4
ЗАОХОЧЕННЯ ДОБРОВІЛЬНОГО ВИКОНАННЯ ЯК НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ
ПРОЦЕДУРИ ВИКОНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ
2. *Марфат Анна Олександрівна* 7
СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА
РОЗПОДІЛ КОМПЕТЕНЦІЙ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ
3. *Рукавчук Вікторія Андріївна* 11
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ МОДЕЛЬНОГО
АГЕНТСТВА ВІД НЕДОБРОСОВІСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ

MILITARY SCIENCES, NATIONAL SECURITY AND STATE BORDER SECURITY

4. *Ящук Петро Володимирович, Ящук Меланія Петрівна* 16
УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО У ФОРМУВАННІ
ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНОЇ МОДЕЛІ ВІТАЛЬНОЇ СТИЙКОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
В УМОВАХ ВОЄННИХ І ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

AGRICULTURAL SCIENCES AND FOOD

5. *Nazarenko Mykola, Loza Vitalii* 24
INFLUENCE OF PHENYL-SUBSTITUTED DERIVATIVES ON WINTER WHEAT
OVERWINTERING
6. *Коваленко Олексій Григорович* 28
ГЛІКАПСИ – БІОЛОГІЧНО АКТИВНІ ПРЕПАРАТИ ШИРОКОГО СПЕКТРА
КОМПЛЕКСНОЇ ДІЇ ДЛЯ РОСЛИННИЦТВА

CHEMISTRY, CHEMICAL AND BIOENGINEERING

7. *Коваленко Ангеліна Євгеніївна* 38
БІОРЕМЕДІАЦІЯ ҐРУНТІВ, ЗАБРУДНЕНИХ НАФТОПРОДУКТАМИ: ВИКОРИСТАННЯ
СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШТАМІВ МІКРООРГАНІЗМІВ

ECOLOGY AND ENVIRONMENTAL PROTECTION TECHNOLOGIES

8. *Дичко Аліна Олегівна, Ямковий Олександр Олександрович* 41
ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ
9. *Халатов Артем Артемович, Чиркова Анна Петрівна, Шіхабутінова Оксана
Володимирівна* 44
ВПЛИВ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕПЛОВОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ НА АЕРОДИНАМІКУ ТА
ТЕПЛООБМІН КОНІЧНОЇ ДИМОВОЇ ТРУБИ

INFORMATION TECHNOLOGIES AND SYSTEMS

10. *Vinsent Maksymilian Dmytrovych* 47
PARONOMASIA IN THE IT SECTOR

PHILOLOGY AND JOURNALISM

11. *Гальчук Оксана Василівна* 50
АНТРОПОЛОГІЧНА ОПТИКА ТРАДИЦІЇ «ФРАНКО – СТЕФАНІК»
12. *Зюкова Лілія Ігорівна* 54
СТЕМ-ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: ПЕРЕВТІЛЕННЯ В
КАРТИНИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

PHILOLOGY AND JOURNALISM

DOI: <https://doi.org/10.64828/conf-147-2026-2>

УДК 821.161.2.09-32 Стефаник:821.161.2.09 Франко

Гальчук Оксана Василівна

доктор філологічних наук, професор

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

АНТРОПОЛОГІЧНА ОПТИКА ТРАДИЦІЇ «ФРАНКО – СТЕФАНИК»

Анотація. На основі порівняльного аналізу творів Івана Франка «Лесишина челядь», «На дні», «Сам собі винен» і новел Василя Стефаника «Новина», «Камінний хрест», «Сини» простежено трансформацію ключових антропологічних категорій: голосу і мовчання, межового простору існування, провини й відповідальності. Обґрунтовано, що традиція «Франко – Стефаник» полягає не лише в наступності проблематики чи тематичних перегуках, а й в еволюції художньої моделі людини. Стефаник розвиває закладені у Франковій прозі мотиви деформованої насильством особистості, втрати суб'єктності, кризи мовлення, межового існування, морального вибору й відповідальності, надаючи їм екзистенційного виміру. Соціально-психологічна концепція людини Франка стає підґрунтям модерної антропології Стефаника, у якій людський досвід постає перед нерозв'язною кризою існування.

Ключові слова: іван Франко, Василь Стефаник, антропологічна оптика, екзистенція, традиція, голос, межа, відповідальність.

Проблема творчих взаємин Івана Франка і Василя Стефаника має тривалу історію літературознавчого осмислення – від ранніх біографічних і контактологічних студій до сучасних досліджень їхніх культурно-історичних, поетикальних та інтертекстуальних зв'язків. Утім, взаємозв'язок художніх моделей людини обох письменників висвітлено переважно фрагментарно. Антропологічна оптика дає змогу перенести увагу з фактів особистих контактів, тематичних збігів і типологічних паралелей на способи художнього осмислення людського існування. У такому разі традиція «Франко – Стефаник» постає не як однобічний вплив чи повторення сформованих попередником мотивів, а як їх успадкування, переосмислення і творча трансформація відповідно до нових історичних й естетичних умов.

Концепція людини у Франковій прозі передбачає аналіз особистості в соціальному й історичному контексті, моделювання ситуацій морального вибору, осмислення праці, провини та відповідальності як важливих характеристик людського буття. Страждання його персонажів здебільшого мотивоване суспільною несправедливістю, економічною залежністю, родинною ієрархією, насильством або наслідками власних рішень. Натомість у Стефаника домінує зображення людини на межі існування, у стані психологічної та онтологічної катастрофи. В його новелістиці акцентовано на екзистенційній самотності, незворотності втрати та нездатності людини висловити всю глибину свого страждання.

Особливо продуктивним матеріалом для такого зіставлення є мала проза. Її жанрова природа – кризова подія, психологічна кульмінація, редукція зовнішньої дії, концентрація художньої деталі та відкрита недомовленість – забезпечує найбільш інтенсивне вираження авторської концепції людини. Саме тому зіставлення Франкових творів «Лесишина челядь», «На дні», «Сам собі винен» зі стефаниківськими новелами «Новина», «Камінний хрест», «Сини» дає змогу простежити рух від психологічного реалізму до екзистенційної антропології. Домінантними категоріями такого порівняння є голос і мовчання, межовий простір існування, провини й відповідальності. У творчості Стефаника ці мотиви перестають бути лише елементами проблематики чи поетики: голос і мовчання визначають спосіб людського існування, межовий простір стає екзистенційним станом, а відповідальність – формою пам'яті та збереження людської тяглості після непоправної втрати.

Розвиток Стефаником Франкової художньої антропології супроводжується зміною самої моделі прози: Франкова соціально-психологічна концепція людини трансформується у Стефаника в екзистенційну. Образ селянина як учасника суспільних відносин і носія морального вибору

змінюється на образ селянина, який переживає внутрішню трагедію, яка не завжди підлягає раціональному поясненню. Однак це не дає підстав протиставляти Франка-реаліста і Стефаника-модерніста. Таке протиставлення видається поверховим, адже модерна антропологія Стефаника значною мірою виростає з тих можливостей художнього пізнання людини, які вже закладено у Франковій прозі. Про це свідчать новий тип героя, конфлікту і психологізму, увага до травматичного досвіду, кризи мовлення, тілесного жесту й символічної деталі.

Першу лінію трансформації простежуємо в категоріях голосу і мовчання на матеріалі «Лесишиної челяді» та «Новини». У соціально-психологічному творі Франка родина заможної Лесихи постає домашнім мікросвітом несвободи. Формально «челяддю», тобто наймитом, є лише сирота Василько, проте система стосунків у домі перетворює на безправних «наймитів» і невістку Анну, і доньку Горпину. Іронічна назва стирає межу між родичами та слугами: «челяддю» стає кожен, кого позбавлено права на власний голос, вибір і автономне існування.

Особливого значення в новелі набуває пісня як форма самовиявлення. Неконтрольований спів Василька є майже дораціональним підтвердженням власного існування, спробою означити своє несформоване «Я». Пісня Анни артикулює її пригнічений внутрішній світ, тоді як обривання співу Лесихою стає механізмом контролю над суб'єктністю інших. Показовою є репліка Горпини: «*Ні говорити, ні плакати, ні сміятися не даєте, ще й співати бороните!*» [2]. Отже, заборона голосу означає заборону на повноту людської присутності.

Водночас Франко ускладнює образ самої Лесихи. Вона не тільки носій насильства, а й колишня його жертва: жорстокість чоловіка, приниження й побої стали травматичним досвідом, який вона відтворює у ставленні до наступного покоління. Така подвійність важлива для антропологічного прочитання твору: травма не лише руйнує людину, а й інтеріоризується, перетворюючись на успадковану поведінкову норму. Репресивна патріархальна модель відтворюється вже самою жінкою, яка перебирає функції суб'єкта влади.

У творі переосмислено й традиційний зв'язок працьовитості з людяністю. Лесиха господарна, ощадлива, дбає про майно, однак зовнішній лад її господарства співіснує з внутрішньою катастрофою родини. Працьовитість не гарантує моральності й навіть може ставати засобом поневолення іншого. Таким чином, «Лесишина челядь» перебуває на перетині психологічного реалізму й антропології дегуманізації. Франко показує особистість, деформовану насильством, міжпоколіннєве відтворення травми, втрату суб'єктності, кризи мовлення та існування людини всередині замкненого кола панування і підлеглості.

У «Новині» Стефаник розвиває дихотомію голосу і мовчання, однак переносить її в екзистенційну площину. У трагічній історії Гриця Летючого, який через голод вирішує втопити власних дітей, мовчання означає не тільки відсутність мовлення. Воно виявляє нездатність спільноти розпізнати чуже страждання до того, як воно перетвориться на злочин. Гриць «*цілі два роки мучився сам із дітьми*», але його існування залишалося фактично непомітним для громади. Лише після трагедії «*усе село про нього заговорило*» [1]. Родина набуває соціальної видимості саме в момент свого остаточного руйнування.

Монолог-зізнання Гриця після вбивства доньки є водночас самосудом, прийняттям кари й звинуваченням соціального устрою та людської байдужості. Його голос виникає тоді, коли повернення до нормального морального буття вже неможливе. Отже, соціальна поява героя збігається з його екзистенційним крахом. Якщо у Франка голос придушується конкретною родинною і владною структурою, то у Стефаника мовчання позначає межу, за якою людський досвід уже не вміщується у слово. Страждання виявляється більшим за можливості мовлення, а психологічно мотивована Франкова колізія трансформується в поетику екзистенційної невимовності. Невисловлене передається паузою, уривчастою реплікою, жестом, криком, плачем або символічною деталлю, які утворюють структурну мову травми.

Другу лінію традиції визначає межовий простір існування, репрезентований у повісті Франка «На дні» та новелі Стефаника «Камінний хрест». У Франковому творі «дно» є не лише соціальним становищем, а й межею людського існування. Водночас воно постає антропологічним порогом, на якому людина здійснює моральний вибір.

Шлях Андрія Темери до тюремної камери описано як перехід із вільного світу в підземне потойбіччя. Камера набуває ознак пекельного простору, проте, на відміну від упорядкованого Дантового пекла, страждання тут не співвідноситься з провинною. В'язні є жертвами соціальної системи, адміністративної сваволі або людської жорстокості. Тому Франкове «пекло» перетворюється на простір безвинного й безглузлого страждання, у якому вже окреслюються ознаки абсурдного світу.

Перебування «на дні» руйнує не тільки фізичну гідність людини, а й етичні засади співіснування. Між арештантами немає солідарності, співчуття чи довіри. Формула «*Homo homini lupus!*» визначає закон їхнього існування, а вислів Андрія «замкнені серця»[3] фіксує «дно» антропологічної довіри. Навіть жест допомоги сприймається з підозрою та агресією, оскільки досвід приниження позбавив людей здатності вірити в безкорисливе ставлення іншого.

Особливо важливою є паралель між Андрієм Темерою та Бовдуром. Їх зближують сирітство, нестатки, приниження і втрата кохання, однак подібний травматичний досвід породжує протилежні способи ставлення до світу. Андрій перетворює власне страждання на співчуття й намір служити скривдженим, тоді як Бовдур відтворює його у формі насильства. У внутрішньому діалозі кожен із персонажів ухвалює рішення, яке визначає його моральну суб'єктність. Відтак «дно» постає екзистенційним порогом, де випробовуються здатність до солідарності, відповідальність і можливість не стати носієм того самого насильства, жертвою якого була людина.

У «Камінному хресті» межева ситуація вже не передбачає вибору, здатного скасувати трагедію. Вибір Івана Дідуха лише визначає спосіб її переживання. Після десятиліть виснажливої праці він вирішує емігрувати до Канади заради майбутнього дітей, але особисто для себе і дружини не бачить життя поза рідним простором. Дідух травмований фізично і морально: його зігнуте тіло, прізвисько «Переломаний», спосіб ходити й працювати є знаками життя, відданого безплідному горбові.

У Стефаника тіло промовляє виразніше за слово. Прощальний танець Дідуха з дружиною стає «гучною» тілесною мовою, у якій людська суб'єктність переходить із мовленнєвого в жестовий регістр. Коли слово вже не здатне ословити глибину страждання, носіями людської присутності стають тіло, рух і матеріальний знак.

Стефаник водночас розвиває Франкову концепцію дегуманізованої праці. Праця визначила зовнішність, звички, характер і самоусвідомлення Дідуха, але не надала його існуванню бажаного сенсу. Він відчувається не господарем, а вічним наймитом горба, якого марно намагався перетворити на родючу землю. Саме тому виникає потреба означити свою присутність через камінний хрест із вибитими іменами подружжя. Хрест матеріалізує сприйняття еміграції як символічної смерті й водночас стає речовим голосом пам'яті, який промовлятиме після фізичного зникнення людини. Це частина «Я» Дідуха, залишена на рідній землі.

Отже, якщо у Франковому «На дні» поріг означає передусім моральний вибір, то в «Камінному хресті» він набуває просторового й онтологічного змісту. Це межа між «тут» і «там», між рідним і чужим, між усталеною ідентичністю та невідомим існуванням. Франкова антропологія порогу трансформується у Стефаника в антропологію екзистенційної межі.

Третю лінію порівняння формують категорії провини й відповідальності у творах «Сам собі винен» і «Сини». У Франковому оповіданні Микола Прач, утративши через борги господарство, намагається врятувати родину надмірною працею. Суспільство пояснює його катастрофу особистою неспроможністю, повторюючи формулу «сам собі винен». Проте сюжет послідовно спростовує цей вирок. Микола не уникає відповідальності, а навпаки – бере на себе її надмірний тягар. Він ставить власне життя на чашу терезів разом із порятунком дружини й дітей, погоджується на виснажливу та небезпечну працю і зрештою гине.

Показово, що сцена його смерті перетворюється на видовище для робітників і наглядців. Людина, доведена соціальними обставинами до межі між життям і смертю, в очах спільноти остаточно знецінюється. У фіналі оцінки долі героя символічно озвучують птахи: зозуля запитує, чирик співчуває, а «сердита» сойка «дразнить», повторюючи: «Сам собі винен!» [4]. Саме дієслово «дразнить» дистанціює авторську позицію від жорстокого суспільного вироку. Назва твору виявляється не авторським висновком, а чужою реплікою – формулою спільноти, яка пояснює структурну несправедливість особистими вадами постраждалого.

Антропологічна колізія твору полягає в суперечності між провиною, приписаною людині суспільством, і відповідальністю, яку вона добровільно бере на себе за наслідки обставин, що значно перевищують межі її індивідуальної вини. Відповідальність Миколи має діяльнісну спрямованість: вона зорієнтована на порятунок живих і майбутнього родини.

У «Синах» Стефаника відповідальність осмислюється вже після непоправної втрати — як відповідальність перед мертвими, пам'яттю та власним зруйнованим батьківством. Старий Максим після смерті дружини і загибелі двох синів залишається самотнім. Його праця на землі набуває меморіального змісту, оскільки саме землю сини називали Україною, за яку пішли воювати. Обробляючи її, батько продовжує справу загиблих і зберігає їхню присутність у власному житті.

Загибель синів руйнує не лише родину Максима, а й усталену модель батьківства, яка передбачає продовження роду, передачу землі та пам'яті наступному поколінню. Особиста трагедія

змушує героя переглянути божественний і людський моральний порядок. Він дорікає Богові, який допустив загибель синів, і не приймає традиційного християнського пояснення жертви. Порівнюючи свою втрату з Божою, Максим заперечує її справедливність: Бог втратив одного Сина, тоді як у нього відібрано двох.

Водночас страждання спричиняє ревізію суспільної моралі. Максим мріє, щоб котрась із дівчат, які кохали його синів, принесла йому онука, навіть позашлюбного. Той, хто сам пережив абсолютну втрату, відкидає жорстоку норму, яка таврує матір і дитину. Прагнення продовжити рід стає спробою подолати остаточність смерті.

Якщо Микола Прач бере на себе відповідальність за майбутнє живих, то Максим – за те, щоб смерть його синів не перетворилася на остаточне зникнення. У Стефаника відповідальність втрачає здатність змінювати перебіг подій. Вона стає формою пам'яті, збереженням родової та національної тягlosti, способом продовження людського існування після непоправної втрати.

Отже, антропологічне прочитання традиції «Франко – Стефаник» засвідчує не повторення мотивів, а послідовну трансформацію художньої моделі людини. У Франковій прозі голос придушується конкретною системою насильства, поріг передбачає моральний вибір, а відповідальність зберігає діяльнісну спрямованість. У Стефаника голос і мовчання перетворюються на антропологію невимовності, поріг – на екзистенційну межу, а відповідальність – на форму пам'яті перед лицем незворотної втрати.

Проведений аналіз підтверджує, що екзистенційний потенціал, латентно присутній у художній антропології Франка, у творчості Стефаника набуває самостійного художнього статусу. У Франка страждання переважно пояснюється біографією, суспільними відносинами, економічною залежністю, насильством або родинною ієрархією. У Стефаника воно вже не може бути повністю раціоналізоване: людина постає перед досвідом, який перевищує можливості слова, вибору й діяльності.

Традиція «Франко – Стефаник» є, таким чином, процесом еволюції української художньої антропології, у якому певні категорії переходять з одного художнього світу в інший, змінюючи свої функції та змістове наповнення. Соціально-психологічна концепція людини Франка, значно модерніша, ніж її нерідко описують, стає підґрунтям для формування у прозі Стефаника моделі людини, поставленої перед нерозв'язною онтологічною кризою існування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стефаник В. Новина. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=339>
2. Франко І. Лесишина челядь. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3883>
3. Франко І. На дні. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3871&page=2>
4. Франко І. Сам собі винен. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3870>